

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

17.07.2013 р.

м. Київ

№ 491

Про затвердження Положення про органи по роботі з особовим складом Збройних Сил України

У зв'язку з проведеними організаційними заходами у Збройних Силах України та з метою затвердження основних напрямів діяльності, завдань та функціональних обов'язків органів по роботі з особовим складом Збройних Сил України

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про органи по роботі з особовим складом Збройних Сил України, що додається.

2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністра оборони України від 25 січня 2012 року № 44 "Про затвердження Положення про органи з виховної та соціально-психологічної роботи у Збройних Силах України".

3. Наказ розіслати до окремої військової частини.

Тимчасово виконуючий обов'язки
Міністра оборони України

О.М.ОЛІЙНИК

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства оборони України
№

ПОЛОЖЕННЯ

про органи по роботі з особовим складом Збройних Сил України

1. Положення про органи по роботі з особовим складом Збройних Сил України (далі – Положення) визначає призначення, основні напрями, завдання та повноваження органів по роботі з особовим складом у Збройних Силах України (далі – органи по роботі з особовим складом).

2. Органи по роботі з особовим складом призначені для реалізації завдань гуманітарного і соціального розвитку та військового виховання у Збройних Силах України (далі – Збройні Сили), організації та здійснення морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування військ (сил), виховної та ідеологічної роботи.

3. Органи по роботі з особовим складом свою діяльність здійснюють відповідно до вимог Конституції України, законів України, статутів Збройних Сил України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів та директив Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України і цього Положення.

4. До органів (структурних підрозділів, посад) по роботі з особовим складом належать:

Головне управління по роботі з особовим складом Збройних Сил України (далі – Головне управління);

відділи (відділення, групи, посади) по роботі з особовим складом в окремих структурних підрозділах Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України та органів військового управління, підпорядкованих Генеральному штабу Збройних Сил України;

управління по роботі з особовим складом оперативних командувань та Командування Військово-Морських Сил Збройних Сил України*;

відділи (відділення, групи, посади) по роботі з особовим складом вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ), військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів (далі – ВВП ВНЗ), військових ліцеїв (далі – ВЛ) в системі військової освіти, науково-дослідних установ Збройних Сил, Головного військово-медичного клінічного центру “Головний військовий клінічний госпіталь”, військово-медичного клінічного центру (регіону, професійної патології);

відділи (відділення, групи, посади) по роботі з особовим складом з’єднань, навчальних центрів, бригад, полків, окремих військових частин;

посади по роботі з особовим складом військового комісаріату

* Управління (відділи) з виховної та соціально-психологічної роботи видів Збройних Сил України (армійських корпусів, повітряних командувань) до їх розформування.

Автономної Республіки Крим, обласних військових комісаріатів, Київського міського військового комісаріату;

посади по роботі з особовим складом кораблів (1, 2, 3 рангів);

посади по роботі з особовим складом батальйонів (дивізіонів);

посади по роботі з особовим складом рот (батарей);

посади по роботі з особовим складом у національних контингентах з підтримки миру та безпеки.

5. Основними завданнями органів по роботі з особовим складом є:

здійснення завдань гуманітарного та соціального забезпечення у військах (силах);

організація морально-психологічного забезпечення приведення (відмобілізування) військ (сил) у бойову готовність, виконання завдань бойового чергування, бойової служби;

організація психологічної підготовки та психологічної роботи з військовослужбовцями (резервістами), формування у них стійкості та психологічної готовності до виконання завдань за призначенням;

вивчення та прогнозування морально-психологічного стану особового складу, забезпечення стану військової дисципліни у військах (силах), організація індивідуальної роботи з військовослужбовцями, надання їм психологічної допомоги та консультування;

виявлення причин та соціально-психологічних передумов скоєння правопорушень, особливо пов'язаних з порушеннями статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями, їх загибелі і травмування, у тому числі внаслідок суїцидальних вчинків, проведення заходів щодо профілактики та корекції їх поведінки;

аналіз суспільно-політичної обстановки в районах дислокації військ (сил), її вплив на морально-психологічний стан особового складу, забезпечення нейтралізації впливу негативних факторів;

організація занять з воєнно-ідеологічної підготовки та інформаційна робота з військовослужбовцями, формування у них громадянської свідомості, державних та суспільних цінностей, правової освіченості;

організація військово-патріотичного виховання, культурно-просвітницької роботи та дозвілля особового складу, членів їх сімей, працівників Збройних Сил;

пропаганда культурної спадщини українського народу, національно-історичних, бойових та військових традицій Збройних Сил України за участю закладів культури та самодіяльних (аматорських) колективів, сприяння всебічному культурному та духовному розвитку особистості військовослужбовця, підтримка його творчих здібностей та дарувань;

керівництво діяльністю підпорядкованими закладами культури Збройних Сил, методичне забезпечення їх роботи;

співпраця з релігійними організаціями у питаннях духовної підтримки особового складу;

організація моніторингу соціальних процесів у військових колективах, реалізація заходів правового і соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, працівників Збройних Сил, попередження виникнення та нейтралізація випадків соціальної напруги у військових колективах;

співпраця з інститутами громадськості у Збройних Силах України, Громадською радою при Міністерстві оборони України та регіональними приймальнями Міністра оборони України, забезпечення роботи телефонів довіри, розгляд пропозицій, скарг і заяв з питань соціального і правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей, визначення шляхів їх вирішення;

організація і проведення цільових військово-соціологічних досліджень; виконання заходів соціальної та професійної адаптації військовослужбовців та членів їх сімей, співпраця з місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування, регіональними центрами зайнятості;

реалізація заходів щодо шефства у Збройних Силах;

визначення штатно-табельної потреби у технічних засобах виховання, організація роботи щодо їх постачання, обліку, збереження, експлуатації, відновлення та списання;

створення та підтримання на належному рівні навчально-методичної бази органів по роботі з особовим складом, виготовлення та використання навчальних матеріалів та відеофільмів;

замовлення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт щодо створення нових (модернізації існуючих) зразків технічних засобів виховання;

проведення заходів щодо формування позитивного іміджу Збройних Сил у суспільстві, підвищення престижу військової служби, сприяння системному розповсюдженню інформації про діяльність Збройних Сил у засобах масової інформації;

визначення потреби та участь у формуванні державного замовлення на підготовку фахівців для комплектування посад органів по роботі з особовим складом;

моніторинг дотримання у військах (силах) принципів гендерної рівності;

впровадження передового досвіду роботи з особовим складом у діяльність посадових осіб військових частин, органів військового управління усіх рівнів.

6. Головне управління по роботі з особовим складом Збройних Сил України, відповідно до покладених на нього завдань:

розробляє проекти законів України, інших нормативно-правових актів, наказів і директив Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України з питань, що належать до його компетенції;

організовує відпрацювання керівних і планувальних документів з питань морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування військових частин Збройних Сил;

організовує психологічну роботу щодо забезпечення бойової готовності, профілактики правопорушень, підтримання морально-психологічного стану особового складу Збройних Сил;

здійснює планування, організацію, контроль та програмно-методичне забезпечення психологічної підготовки та інформаційної роботи з особовим складом;

організовує моніторинг морально-психологічного стану та соціального захисту особового складу Збройних Сил, підготовку пропозицій щодо його поліпшення;

організовує психологічне забезпечення реалізації завдань щодо переходу Збройних Сил до комплектування військовослужбовцями військової служби за контрактом, підготовки головних сержантів та сержантів-інструкторів;

організовує проведення військово-соціальної роботи у Збройних Силах;

організовує в межах компетенції військово-шефську роботу з місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування;

здійснює аналіз суспільно-політичної та інформаційної обстановки в районах дислокації органів військового управління, з'єднань, військових частин, організацій та установ Збройних Сил та її впливу на морально-психологічний стан особового складу;

організовує інформаційну, культурно-виховну та військово-патріотичну роботу з військовослужбовцями та членами їхніх сімей, резервістам, працівниками Збройних Сил;

організовує об'єктивне висвітлення діяльності Збройних Сил, їх реформування у засобах масової інформації (за місцем дислокації військових частин);

бере участь, у межах компетенції, в забезпеченні інформаційної безпеки у Збройних Силах;

здійснює керівництво, організаційно-методичне забезпечення та координацію діяльності закладів культури, бібліотек і музеїв Збройних Сил, за напрямом діяльності, взаємодію з дошкільними та позашкільними навчальними закладами;

підтримує взаємодію із структурними підрозділами Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України, з місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та засобами масової інформації з питань, що належать до його компетенції;

організовує виготовлення у замкненому циклі відеопродукцію психолого-педагогічного спрямування: навчальні відеофільми і відеотести з моделювання психологічних ситуацій;

організовує забезпечення технічними засобами виховання відповідно до штатно-табельної потреби органів військового управління, військових частин, установ та організацій Збройних Сил, кіно-, відео- та радіообслуговування особового складу Збройних Сил;

організовує та контролює забезпечення, ведення обліку, зберігання, використання за призначенням, ремонт, списання та утилізацію технічних засобів виховання;

визначає потребу та замовлення на підготовку фахівців за напрямом діяльності, забезпечує їх добір та аналіз професійної діяльності, розвиток кадрового потенціалу в органах військового управління, з'єднаннях, військових частинах, організаціях та установах Збройних Сил;

погоджує призначення керівників структур по роботі з особовим складом видів Збройних Сил, органів військового управління, військових частин, організацій та установ Збройних Сил;

здійснює моніторинг виконання у Збройних Силах принципів гендерної політики, організацію і контроль за виконанням заходів щодо дотримання чинного законодавства з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

організовує та контролює процес оздоровлення та відпочинку дітей в оздоровчих таборах Збройних Сил;

вивчає, узагальнює та розповсюджує передовий досвід організації психологічної роботи, морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування військ (сил), соціального захисту особового складу.

7. Управління по роботі з особовим складом оперативного командування та Командування Військово-Морських Сил Збройних Сил України відповідно до покладених на нього завдань*:

організовує виконання завдань та проведення заходів щодо забезпечення гуманітарного та соціального розвитку;

організовує морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування військ (сил), соціально-психологічне супроводження військової служби;

визначає основні напрями, форми і методи діяльності підпорядкованих органів по роботі з особовим складом, контролює виконання ними покладених завдань;

організовує психологічну підготовку особового складу військ (сил) та надання навчально-методичних матеріалів для проведення занять;

планує, методично забезпечує, організовує, безпосередньо проводить та контролює дієвість заходів психологічної роботи з військовослужбовцями, членами їх сімей, резервістами та працівниками Збройних Сил;

проводить всебічне вивчення соціально-психологічних умов навчально-бойової діяльності, виявлення негативних психологічних факторів, що впливають на психіку військовослужбовців, розробляє та впроваджує у практику військ (сил) методичні рекомендації щодо їх профілактики та попередження;

організовує виконання заходів морально-психологічного забезпечення

* Управління з виховної та соціально-психологічної роботи виду Збройних Сил України до його розформування.

реалізації завдань щодо комплектування військових частин військовослужбовцями за контрактом та підготовки професійного старшинського та сержантського складу;

безпосередньо організовує професійно-психологічний відбір особового складу військ (сил) до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки;

бере участь в організації індивідуальної підготовки офіцерів органів по роботі з особовим складом, навчання всіх категорій командирів (начальників) формам і методам роботи з підлеглими;

вивчає морально психологічний стан особового складу військ (сил), прогнозує динаміку його можливих змін, готує пропозиції щодо його покращення;

організовує та надає практичну (методичну) допомогу в проведенні у військах (силах) заходів щодо профілактики правопорушень, особливо пов'язаних з порушеннями статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями, попередження загибелі особового складу, в тому числі внаслідок суїцидальних вчинків;

поширює передовий досвід командирів військових частин (установ), фахівців по роботі з особовим складом щодо зміцнення військової дисципліни та профілактики правопорушень;

веде облік правопорушень за органи військового управління, з'єднання, військові частини (установи), надає донесення у порядку підпорядкованості;

аналізує суспільно-політичну, соціально-економічну та релігійну обстановку в районах дислокації військ (сил), організовує і проводить заходи щодо захисту від негативного інформаційно-психологічного впливу, недопущення дезінформації та деморалізації особового складу;

розробляє рекомендації для проведення заходів з нейтралізації впливу негативних інформаційних та соціально-економічних чинників на військовослужбовців (резервістів) та працівників Збройних Сил;

організовує та надає практичну (методичну) допомогу в організації та проведенні заходів інформаційно-пропагандистського забезпечення, військово-патріотичного виховання, культурно-просвітницької роботи;

здійснює керівництво діяльністю підпорядкованих закладів культури;

організовує проведення системної роботи у військах (силах) щодо забезпечення дотримання, передбачених законодавством України, прав та соціальних гарантій особового складу;

проводить заходи щодо зняття соціальної напруги у військових колективах в умовах реформування Збройних Сил України;

організовує проведення військово-соціологічних досліджень;

підтримує зв'язки з місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування, регіональними центрами зайнятості, сприяє соціальній адаптації осіб, які звільняються з військової служби;

безпосередньо організовує шефську роботу між з'єднаннями, військовими частинами (установами) та місцевими органами влади, органами місцевого самоврядування;

організовує забезпечення технічними засобами виховання, контролює їх облік та використання у підпорядкованих військових частинах (установах);

організовує виготовлення відеопродукції психолого-педагогічного та інформаційно-пропагандистського спрямування;

висвітлює у засобах масової інформації діяльність органів військового управління, з'єднань, військових частин (установ) з метою формування позитивного іміджу військової служби у Збройних Силах України (виді, командуванні);

проводить роботу з удосконалення організаційно-штатної структури підпорядкованих органів по роботі з особовим складом, визначає потребу та формує замовлення на підготовку офіцерів для комплектування посад по роботі з особовим складом у з'єднаннях, військових частинах (установах), формує резерв офіцерів для просування на вищі посади та направлення на навчання;

аналізує професійну діяльність офіцерів по роботі з особовим складом, погоджує їх призначення на посади у підпорядковані органи по роботі з особовим складом;

здійснює моніторинг дотримання принципів гендерної політики;

вивчає, узагальнює та поширює передовий досвід з основних питань діяльності структур по роботі з особовим складом.

8. Відділ (відділення, група, посада) по роботі з особовим складом з'єднання, навчального центру Збройних Сил, військової частини (бригади, полку) відповідно до покладених на нього завдань:

безпосередньо організовує та проводить заходи щодо реалізації завдань гуманітарного та соціального забезпечення у з'єднанні, військовій частині (установі);

організовує заходи морально-психологічного забезпечення бойової підготовки, бойового чергування та виконання завдань за призначенням;

організовує та проводить заходи психологічної підготовки, надає пропозиції щодо удосконалення системи проведення занять;

проводить заходи психологічної роботи, з метою формування у військовослужбовців (резервістів) необхідних морально-бойових і психологічних якостей для виконання завдань за призначенням;

проводить психологічний аналіз навчально-бойової діяльності, навчально-виховного процесу, готує пропозиції командирам (начальникам) щодо підвищення їхньої ефективності;

організовує надання психологічної допомоги військовослужбовцям, членам їх сімей, резервістам та працівникам Збройних Сил, організовує і проводить психологічне консультування;

організовує і проводить професійно-психологічний відбір військовослужбовців (резервістів), бере участь у комплектуванні (доукомплектуванні) підрозділів особовим складом;

вивчає та прогнозує морально-психологічний стан у військових колективах, їх згуртування, утвердження пріоритетності неагресивних форм поведінки у взаєминах між військовослужбовцями;

виявляє та усуває причини соціально-психологічних передумов скоєння правопорушень, особливо пов'язаних з порушеннями статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями, їх загибелі і травмування, у тому числі внаслідок суїцидальних вчинків, проводить конкретні заходи щодо зміцнення військової дисципліни та правопорядку, профілактики правопорушень серед особового складу, згуртуванню військових колективів;

використовує потенціал Зборів та Рад офіцерів, Рад сержантів, Рад сімей військовослужбовців у формуванні правової і моральної свідомості та культури взаємостосунків, забезпечення статутних умов військової служби, зміцнення морально-психологічного стану;

веде облік правопорушень, вчинених особовим складом, надає донесення у порядку підпорядкованості;

проводить заходи правового виховання особового складу;

бере участь у плануванні та проведенні індивідуальної підготовки офіцерів по роботі з особовим складом, навчанні всіх категорій командирів (начальників) формам і методам виховної роботи з підлеглими;

вивчає соціально-політичну обстановку в районі розташування з'єднання, військової частини (установи), прогнозує її впливу на морально-психологічний стан особового складу, надає пропозицій щодо організації заходів захисту від негативного інформаційно-психологічного впливу;

організовує і проводить заходи інформаційно-пропагандистського забезпечення, військово-патріотичного виховання, культурно-просвітницької роботи, дозвілля особового складу;

організовує теле-, відео-, радіообслуговування особового складу, забезпечує військовослужбовців періодичними виданнями;

бере участь у проведенні цільових військово-соціологічних досліджень;

вивчає та сприяє у вирішенні соціальних та матеріально-побутових проблем особового складу, проводить заходи щодо соціального та правового захисту військовослужбовців, членів їх сімей, резервістів та працівників Збройних Сил України;

проводить заходи щодо попередження та нейтралізації випадків соціальної напруги у військових колективах;

бере участь у роботі щодо розгляду пропозицій, заяв та скарг, проведенні прийому громадян з особистих питань;

взаємодіє з місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування з питань організації шефської роботи;

організовує роботу з питань обліку, зберігання, експлуатації та обслуговування технічних засобів виховання;

удосконалює навчально-матеріальну базу роботи з особовим складом;

готує та розміщує у засобах масової інформації матеріали про діяльність з'єднання, військової частини (установи) передовий досвід кращих військовослужбовців у виконанні завдань військової служби, висвітлює їх героїчні вчинки;

вивчає, оцінює та проводить відбір для просування по службі (направлення на навчання) офіцерів по роботі з особовим складом;

бере участь в атестуванні особового складу військової частини (установи);

проводить роботу щодо дотримання вимог гендерної рівності.

9. Заступники командирів по роботі з особовим складом бригад, полків, кораблів (1, 2, 3 рангів), батальйонів (дивізіонів), рот (батареї) виконують обов'язки, визначені у розділі 3 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України.

Типові обов'язки офіцера-психолога та офіцера-політолога наведено у додатках 1, 2 цього Положення.

10. Посадові особи органів по роботі з особовим складом в окремих структурних підрозділах Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України та органів військового управління, підпорядкованих Генеральному штабу Збройних Сил України, ВВНЗ, ВНП ВНЗ, ВЛ в системі військової освіти, науково-дослідних установ Збройних Сил, Головного військово-медичного клінічного центру "Головний військовий клінічний госпіталь", військово-медичного клінічного центру (регіону, професійної патології), військового комісаріату Автономної Республіки Крим, обласних військових комісаріатів, Київського міського військового комісаріату у своїй діяльності керуються загальними обов'язками по виконанню основних завдань органів по роботі з особовим складом, викладених у цьому Положенні.

Начальник Головного управління по роботі з особовим складом Збройних Сил України
генерал-майор

І.М.ЧУБЕНКО

Додаток 1
до Положення про органи по
роботі з особовим складом
Збройних Сил України
(пункт 4.5)

Типові обов'язки офіцера-психолога

Офіцер-психолог відповідно до покладених на нього завдань:
у своїй діяльності керується функціональними обов'язками, затвердженими командиром військової частини (підрозділу);
проводить заходи психологічної роботи щодо забезпечення бойової готовності, виконання навчально-бойових завдань, завдань вартової та внутрішньої служби;
здійснює психологічний аналіз службово-бойової діяльності, учбового процесу, виховної роботи та готує пропозиції щодо підвищення їх ефективності;
бере участь в організації і особисто проводить заняття з психологічної підготовки особового складу;
вивчає професійно-психологічні особливості військовослужбовців (резервістів), соціально-психологічні процеси і явища у підрозділах (взводах, відділеннях, обслугах, екіпажах), надає пропозиції щодо комплектування підрозділів військовослужбовцями (резервістами) за психологічною сумісністю;
вивчає індивідуально-психологічні якості молодого поповнення, здійснює заходи щодо адаптації військовослужбовців (резервістів) до умов військової служби;
розробляє рекомендації командирам підрозділів щодо організації індивідуально-виховної роботи з підлеглими;
вивчає та аналізує причини правопорушень та випадки недисциплінованості військовослужбовців (резервістів), проводить заходи щодо їх профілактики;
веде постійний облік всіх випадків нервозності, нестриманості, підвищеної роздратованості, агресивності аналізує причини їх виникнення, надає пропозиції щодо їх усунення;
проводить роботу щодо своєчасного виявлення військовослужбовців (резервістів), схильних до девіантної поведінки, організовує профілактичну роботу та заходи індивідуальної психологічної корекції;
бере участь у підборі кандидатів для навчання на посади старшин (сержантів);
організовує психологічну підтримку військовослужбовців в ході несення вартової служби та при виконанні завдань з підвищеним психічним навантаженням;
особисто проводить заходи психологічної роботи з військовослужбовцями, членами їх сімей, резервістами та працівниками Збройних Сил України, організовує психологічне консультування особового складу;

забезпечує збереження та конфіденційність отриманої психологічної інформації;

доповідає заступнику командира по роботі з особовим складом про проведені заходи, їх результати, динаміку зміни морально-психологічного стану особового складу пропозиції щодо його покращення.

Додаток 2
до Положення про органи по
роботі з особовим складом
Збройних Сил України
(пункт 4.5)

Типові обов'язки офіцера-політолога

Офіцер-політолог відповідно до покладених на нього завдань:

у своїй діяльності керується функціональними обов'язками, затвердженими командиром військової частини (підрозділу);

аналізує соціально-політичну обстановку в районі розташування військової частини, її вплив на морально-психологічний стан особового складу;

організовує та особисто проводить заходи з воєнно-ідеологічної підготовки та інформаційно-пропагандистського забезпечення;

бере участь у заходах морально-психологічного забезпечення вартової служби та бойового чергування;

налагоджує та підтримує зв'язки з органами державної влади, місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян патріотичного спрямування, творчими спілками, представниками засобів масової інформації, громадськими та релігійними організаціями;

бере участь у організації і проведенні заходів щодо підвищення престижу служби у Збройних Силах України, готує та розміщує у засобах масової інформації матеріали про діяльність військової частини, передового досвіду у виконанні завдань військової служби особовим складом та окремими військовослужбовцями, прийняттям нестандартних ініціативних рішень та здійснення героїчних вчинків;

надання пропозицій щодо проведення заходів нейтралізації негативного інформаційно-психологічного впливу на особовий склад;

доповідає заступнику командира по роботі з особовим складом про проведені заходи, їхні результати, стан інформаційного забезпечення та суспільну думку військовослужбовців щодо поточних політичних подій.